

testesítői kerülnek emberközelbe. Ez az emberközelség persze feltételezi, hogy eredményes tevékenységük hibáit is megismerjük, megértjük: a kötet bepillantást enged a Tanácsköztársaság sokat hibáztatott agrárpolitikai koncepciója születésének körülményeibe, okaiba. Érdeemes felfigyelni a kötet szépirodalmi anyagára, elsősorban verseire. Rangos alkotók művei mellett kevésbé vagy egyáltalán nem ismert költők versei is olvashatók, melyek dokumentumértékükkel jól illeszkednek a válogatásba. Illusztrációiról ez, sajnos, nem mondható el, a korabeli — olykor igen alacsony színvonalú — karikatúrák, rajzok a mai szemlélő számára igen keveset mondanak. (Kossuth Könyvtadó 1968.)

RITTER GÁBOR

ÖTVENÉVES A PÁRT

FOTOALBUM 100 ÉV MAGYAR MUNKÁSMOZGALMÁRÓL

Pór Bertalan közismert plakátgrafikája vonzza a járókelő tekintetét egy, a kirkatokban a közelmúltban megjelent kiadványra, a magyar kommunista mozgalom dokumentumaiból, fényképeiből összeállított válogatásra.

„A történelmi évfordulók, éppúgy mint a történelmi eseményekről készült fényképek, a freskfestés szabályait igénylik és érvényesítik, nem a miniatúrákét. Az események dinamikájából, feszültségéből a lényeges, állandó s maradandó vonásokat ragadják meg, sűrítik, és elhagyják az esetleges mellékes, alárendelt vagy lényegtelen mozzanatokát.” Csatári Dánielt és Esti Bélát, a könyv íróit és szerkesztőit ez az előszavukban kifejtett szempont vezette munkájukban.

A párt megalakulásának ötvenedik évfordulójára megjelenő kötet azonban nem csak ötven, hanem tulajdonképpen teljes száz év munkásmozgalmának történetét foglalja magába. 1868-tól, az Általános Munkásegylet megalakulásától napjainkig gazdag anyagot nyújt a korról, melyben egy világot bejáró „kísértetből” a Föld egyharmadát uraló világrendszer lett. Nemcsak időben, térben is széles a kép, mely elénk tárul. 1920, Bécs — Landler Jenő és Lukács György az emigrációban; 1939, Spanyolország — Dolores Ibarruri búcsúztatja a leszerelő nemzetközi brigádokat; 1945, Szovjetunió — gabonaszállítmány Magyarországnak; 1950, Korea — magyar úttörők fogadnak egy érkező gyermekcsoportot; 1968, Vietnam — kórház- és iskola-felszerelés küldése Budapestről. Egy-két kiemelt kép csupán a kötetből, de elég bizonyosságul: pártunk ötvenéves és munkásmozgalmunk százéves története nemcsak a mi ügyünk volt és lesz.

A Magyar Munkásmozgalmi Múzeum és a Magyar Távirati Iroda fényképarchívuma beszédes kép- és dokumentumanyagot bocsátott a szerkesztők rendelkezésére. Plakátok, röpcédulák, illegális újságok, törvénytörési ítéletek — izgalmas dokumentumai a kornak. Növelné a kiadvány érdekességét, ha a dokumentumok túlzott (technikai szempontból bizonyára indokolt) kicsinyítése nem gátolná legtöbb esetben olvashatóságukat. A sok hasonló jellegű kép nem válik egyhangúvá. Mervev, megilletődött mosolyú csoportképek statikussága váltakozik azok dinamizmusával, ahol nem jutott idő csoportba állni, ahol nem volt aktuális a mosoly.

Az alkotó gárdából legnehezebb munkája kétségkívül a két írónak volt. Bár a képanyagot kísérő magyarázó és összekötő sorok mennyiségileg csak másodlagos helyen állnak, összeadva mindössze néhány oldalt tennének ki, ebben a néhány oldalnyi szövegben lényeglátásra, közérthetőségre törekedve kellett összefoglalniok száz év, és száz nem akármilyen év eseményeit. Kockázatos feladat, magában rejti a vulgarizáció veszélyét. Egyetlen rosszul értelmezett Gramsci-idezettől eltelté az azonban „nagy szavak” és mesterkéltségek nélkül, elismerésre méltó munkát végeztek. (A szóban forgó idézet a szerzők értelmezésében a könyv 73. lapjáról: „Az értelem mindig pesszimista — mondotta Antonio Gramsci, az Olasz Kommunista Párt megalapítója. »Az optimizmus a cselekvéssel kezdődik.« A Kommunista Magyarországi Pártja olyan korban, amikor látszólag semmi esélye sem volt arra, hogy újra a történelmi események élvonalába kerüljön — mert cselekedni.”)

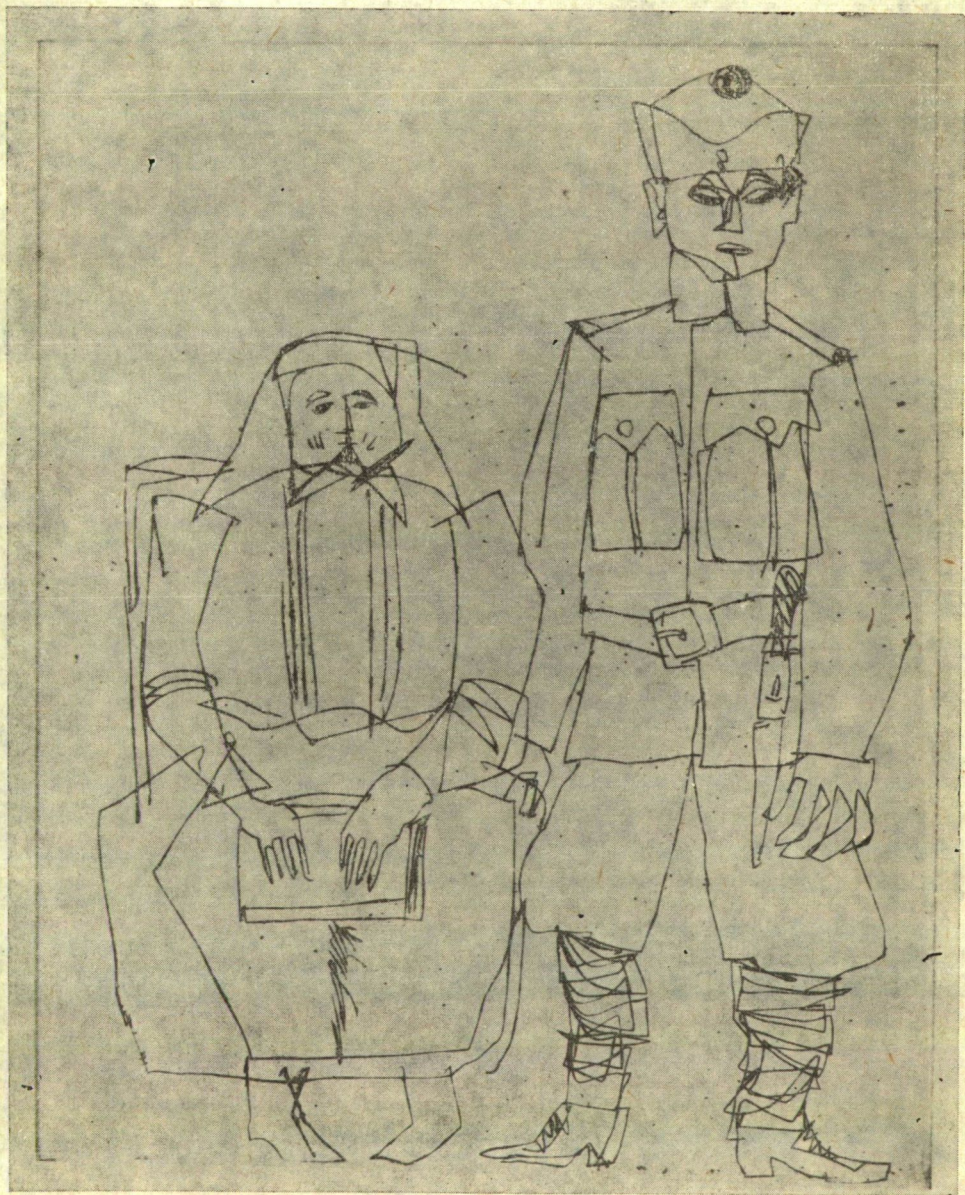
Az idézett sorokból értelem és cselekvés mervev szembeállítását olvasható ki, meghamisítva ezzel Gramsci valódi gondolatait: „Az értelem pesszimista lehet, de az akarattal optimistának kell lenni.” (Gramsci: *Marxizmus, kultúra, művészet* Bp. 1965. 14. l. Sallay Géza ford.) Tehát lehet, de nem mindig. Vagy még inkább mutatja nézeteit a következő idézet: „Az optimizmus olyan szükségyszerű reakció legyen, amelynek az értelem a kiindulópontja. Az egyetlen igazolható lelkesedés az, amely a létező valóság átalakítására törő értelmes akarattal, intelligens tevékeny-

séggel és konkrét kezdeményezésekben megnyilatkozó gazdag képzelőerővel párosul.” (Uo. 126. l. Rózsa Zoltán ford.)

Világos tagoltság, logikus szerkesztés, tömör, tárgyilagos szöveg, Gábor Andor, Ady Endre, József Attila, Radnóti Miklós, Váci Mihály sorai és Würtz Ádám színvonalas illusztrációi járulnak hozzá, hogy a képkavalkádból mozgalmas, de könnyen áttekinthető egységes egész álljon előnk.

Az olvasók közt kevesen lesznek, akik — ha nem is ismerik fel magukat az 1919-ben balatoni nyaralásra induló gyerekek, vagy az első csepeli pártiskola résztvevői közt — valamilyen vonatkozásban ne kötődnének személyesen a nagy évfordulóhoz méltó könyv gazdag történelmi összképéhez. (Kossuth Könyvkiadó 1968.)

BOTOND ÁGNES

Csohány Kálmán rajza